

Samferdselsdepartementet
postmottak@sd.dep.no

Deres ref: 15/583

Vedr endringer i luftfartsloven – rapportering av hendelser

Vi viser til høringsbrev av 23. juni d.å.

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for redaksjonelle medarbeidere, herunder ledere og frilansere som har journalistikk som yrke. Norsk Presseforbund (NP) er fellesorganet for norske medier (trykt presse, radio, tv og internettpublikasjoner) i etiske og redaksjonelt faglige spørsmål. Norsk Redaktørforening (NR) er en landsomfattende sammenslutning av redaktører i alle typer medier. Selv om vi ikke står på den formelle høringslisten, kommer vi her med en samlet uttalelse til forslaget om endringer i luftfartsloven knyttet til rapportering av luftfartshendelser mv. Våre kommentarer er knyttet til punktene om taushetsplikt og anonymitet.

Vi er svært skuffet over at departementet ikke benytter denne anledningen til en revurdering av de helt spesielle og etter vårt syn unødige omfattende taushetsbestemmelsene som dagens luftfartslov inneholder. Tvert imot, departementet konstaterer at Norge kan – men ikke må – *”oppretholde våre eksisterende nasjonale taushetsregler på dette området, og praktisere den samme (streng) standarden for videreformidling av opplysninger til internasjonale og andre nasjonale myndigheter og organisasjoner som vi til nå har regelfestet internt i Norge. Disse reglene er bevisst gjort strengere enn forvaltningslovens generelle bestemmelser fordi formålet – vern av liv og helse – er spesielt tungtveiende.”*

Vi mener departementet ikke på noe punkt har godtgjort at hensynet til ”liv og helse” er det som begrunner de helt spesielle reglene på området. Derimot har vi en mistanke om at de reelle hensynene bak reglene finnes i EU-direktivets forklaring på behovet for anonymisering og informasjonssikring, nemlig at ”potensielt kontroversielle opplysninger ikke spres...”. Da de någjeldende bestemmelsene om særlig streng taushetsplikt ble innført i luftfartsloven, var begrunnelsen behovet for å beskytte den som rapporterer, med andre ord en form for varslervern. I forbindelse med den foreliggende forordningen sies det rett ut at det er et ønske også å beskytte dem det rapporteres om. Det kan vi vanskelig se er et legitimt beskyttelsesbehov.

I et demokrati har befolkningen et naturlig krav på å få vite sannheten om tjenesteytelser i luftfarts-, jernbane og veisektoren. Dette gjelder særlig tjenester der graden av sikkerhet kan utgjøre forskjellen mellom liv og død for brukerne. De grunnleggende verdiene bak offentlighetsprinsippet gjør seg med andre ord sterkt gjeldende på dette området.

Allmennheten har krav på å kunne skaffe seg kunnskap som strekker seg langt utover det nivået som någjeldende og forslåtte taushetspliktbestemmelser legger opp til.

Vi nevner også at det i en årrekke har vært et uttalt mål å *redusere* antallet taushetspliktbestemmelser i det norske lovverket, for å gjøre systemet mer oversiktlig og for å fjerne unødige taushetsregler. En stor del av dagens taushetspliktbestemmelser er harmonisert med forvaltningslovens § 13, som for de aller fleste tilfeller dekker legitime behov for taushetsplikt. Derfor er det svært uheldig at departementet nå ønsker å videreføre – og sementere – de særlige taushetspliktbestemmelsene for ulykker innen samferdselssektoren.

Vi kan heller ikke se at departementet på noe punkt har dokumentert hvilke skadevirkninger en slik taushetsplikt skal bøte på. Dersom departementet ønsker å skape tillitt hos de som er kilde til opplysningene, er det – som vi tidligere har påpekt – behov for å aksjonere på helt annet vis enn ved å legge fullstendig lokk på informasjonen enhver ansatt mottar under sitt arbeid for undersøkelses- og tilsynsmyndigheten. Det er den eventuelle ukulturen med rapporteringsvegring departementet må konsentrere seg om, og ikke borgernes rett til motta faktiske opplysninger og kunnskap om hvordan sikkerheten blir ivaretatt/faktiske hendelser. "Whistleblowing" og den alminnelige, forvaltningsrettslige taushetsplikten bør være tilstrekkelig for å sikre at kildene ikke holder tilbake opplysninger av frykt for konsekvensene.

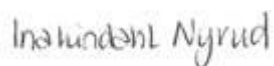
Departementet bygger ellers fortsatt på et resonnement om at jo mer taushet, jo flere opplysninger får man tilgang til. All erfaring tilsier imidlertid at publikum i fremtiden vil stille stadig større krav til hurtigst mulig å få mest mulig innsyn i og informasjon om forhold som påvirker deres egen sikkerhet. Ønsket om å skjule, holde hemmelig, utsette, legge lokk på, sette munnkurv på ansatte er metoder for informasjonskontroll som hører andre regimer og andre tider til.

Problemet er at det foreliggende lovforslaget viderefører et vern av interesser som det ikke har vært tradisjon for å beskytte ved hjelp av taushetsplikt. Når hensynet og beveggrunnene for å opprettholde det ekstremt strenge taushetsregimet i tillegg begrunnes med behovet for å beskytte selskaper og ledere som sitter med ansvar for alvorlige ulykker, mener vi departementet bør vurdere hele taushetsbehovet og hva det skal beskytte, på nytt.

Oslo, 2015-10-09

Kristine Foss
jurist
Norsk Presseforbund

Ina Lindahl Nyrud
advokat
Norsk Journalistlag

Arne Jensen
generalsekretær
Norsk Redaktørforening